

2026

WIERZYTELNOŚCI NIEPODLEGAJĄCE UMORZENIU W UPADŁOŚCI KONSUMENCKIEJ

PORADNIK PRAWNY



PORADNIK PRAWNY

WIERZYTELNOŚCI NIEPODLEGAJĄCE UMORZENIU W UPADŁOŚCI KONSUMENCKIEJ

Wstęp

Instytucja upadłości konsumenckiej jest dla wielu dłużników szansą na tzw. „nowy start” poprzez redukcję lub całkowite umorzenie niespłaconych zobowiązań. Należy jednak pamiętać, że oddłużenie nie ma charakteru absolutnego. Ustawodawca zdecydował o ochronie określonych grup wierzycieli oraz dóbr osobistych, wprowadzając sztywne wyjątki od reguły umorzenia długów. W rezultacie, nawet po pomyślnym zakończeniu procedury upadłościowej i wykonaniu planu spłaty, niektóre zobowiązania pozostaną w mocy, a dłużnik będzie musiał je uregulować.

Podstawa prawna i analiza przepisu

Kluczowym przepisem regulującym tę kwestię jest **art. 491²¹ ust. 2 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe** (Dz.U. z 2024 r. poz. 794 z późn. zm.).

Zgodnie z brzmieniem tego artykułu, nie podlegają umorzeniu zobowiązania:

1. O charakterze alimentacyjnym.
2. Wynikające z rent z tytułu odszkodowania za wywołanie choroby, niezdolności do pracy, kalectwa lub śmierci.
3. Do naprawienia szkody wynikającej z przestępstwa lub wykroczenia oraz do zapłaty kar grzywny zasądzonych przez sąd.
4. Do wykonania obowiązku naprawienia szkody oraz zadośćuczynienia za doznaną krzywdę.
5. Do zapłaty nawiazki lub świadczenia pieniężnego zasądzonych przez sąd jako środek karny lub środek związany z poddaniem sprawcy próbie.
6. Których upadły umyślnie nie ujawnił, jeżeli wierzyciel nie brał udziału w postępowaniu.

Istota i cel regulacji

Konstrukcja tego przepisu ma na celu zbalansowanie interesu dłużnika z poczuciem sprawiedliwości społecznej oraz ochroną osób najsłabszych. Ustawodawca uznał, że zwolnienie dłużnika z obowiązków wynikających z jego czynów zabronionych, rażącego niedbalstwa czy też podstawowych obowiązków rodzinnych godziłoby w zasady współżycia społecznego. Ponadto przepis ten pełni funkcję represyjno-wychowawczą (w przypadku kar i grzywien) oraz ściśle zabezpieczającą (w przypadku alimentów i rent).

Szczegółowe omówienie kategorii wyłączeń wraz z przykładami

1. Zobowiązania alimentacyjne

Są to wszelkie świadczenia wynikające z obowiązku dostarczania środków utrzymania, a w miarę potrzeb także środków wychowania, obciążające jedną osobę na rzecz drugiej (najczęściej rodzica względem dziecka). Ochrona tych wierzytelności wynika z pierwszeństwa zabezpieczenia podstawowych potrzeb życiowych osób uprawnionych.

- **Przykład:** Pan Jan posiada zaległości w wypłacie alimentów na rzecz małoletniego syna w kwocie 25 000 zł, wynikające z wyroku sądu rodzinnego. Mimo ogłoszenia upadłości i ustalenia planu spłaty wierzycieli, dług alimentacyjny nie zostanie umorzony. Co więcej, bieżące alimenty muszą być płacone w trakcie całego postępowania upadłościowego bezpośrednio przez syndyka z masy upadłości lub przez samego dłużnika.

2. Renty odszkodowawcze

Chodzi o okresowe świadczenia pieniężne przyznane osobie poszkodowanej, która na skutek działania dłużnika utraciła całkowicie lub częściowo zdolność do pracy zarobkowej, zwiększyły się jej potrzeby lub zmniejszyły widoki powodzenia na przyszłość.

- **Przykład:** Pani Anna, prowadząc pojazd pod wpływem alkoholu, spowodowała wypadek drogowy, w którym ucierpiał pieszy. Sąd nakazał jej wypłacanie poszkodowanemu dożywotniej renty wyrównawczej w kwocie 1500 zł miesięcznie z tytułu utraconych możliwości zarobkowych. To zobowiązanie będzie ciążyć na Pani Annie również po zakończeniu jej upadłości konsumenckiej.

3. Kary grzywny oraz obowiązek naprawienia szkody z przestępstwa lub wykroczenia

Wszelkie należności o charakterze karnym i penalnym, nałożone przez sądy powszechne w postępowaniu karnym lub w sprawach o wykroczenia, są wyłączone z mechanizmu redukcji długów. Państwo nie pozwala na to, aby mechanizm cywilny (upadłość) służył do unikania odpowiedzialności za czyny zabronione.

- **Przykład:** Pan Tomasz został skazany za oszustwo finansowe na szkodę firmy X. Sąd karny nałożył na niego grzywnę w wysokości 5 000 zł oraz obowiązek naprawienia szkody poprzez zwrot wyłudzonej kwoty 40 000 zł. Obie te kwoty nie mogą zostać objęte umorzeniem w postępowaniu upadłościowym.

4. Nawiazki i zadośćuczynienia za doznaną krzywdę

Są to środki kompensacyjne i karne mające na celu naprawienie szkody niemajątkowej (krzywdy psychicznej lub fizycznej) i przyniesienie satysfakcji moralnej osobie poszkodowanej.

- **Przykład:** W wyniku bójki dłużnik doprowadził do ciężkiego uszczerbku na zdrowiu innego obywatela. Sąd zasądził od niego kwotę 30 000 zł tytułem

zadośćuczynienia za ból i cierpienie. Zobowiązanie to pozostanie w mocy po zakończeniu procedury upadłościowej.

5. Długi umyślnie zatajone przez dłużnika

Jest to sankcja za brak lojalności dłużnika wobec sądu i wierzycieli. Jeżeli upadły celowo, w złej wierze, nie wskazał we wniosku o upadłość swojego wierzyciela, a ten nie dowiedział się o postępowaniu z innych źródeł (i tym samym nie mógł zgłosić swojej wierzytelności syndykowi), dług ten nie ulegnie umorzeniu.

- **Przykład:** Pan Marek pożyczył od swojego sąsiada 10 000 zł na umowę pisemną. Składając wniosek o upadłość konsumencką, celowo pominął sąsiada na liście wierzycieli, licząc, że ten nie dowiedzie się o sprawie. Sąsiad nie brał udziału w postępowaniu. Po zakończeniu procedury upadłościowej sąsiad ma pełne prawo żądać zwrotu 10 000 zł wraz z odsetkami.

Podsumowanie i wnioski dla dłużnika

Procedura upadłości konsumenckiej jest wysoce skuteczna w walce z tzw. pętlą zadłużenia, jednak nie stanowi uniwersalnego narzędzia do likwidacji każdego rodzaju zobowiązania. Katalog zawarty w art. 491²¹ ust. 2 Prawa upadłościowego ma charakter zamknięty (*numerus clausus*), co oznacza, że żadne inne wierzytelności poza wymienionymi nie mogą zostać wyłączone z umorzenia na tej podstawie.

Przed podjęciem decyzji o złożeniu wniosku dłużnik powinien dokonać rzetelnego audytu swoich zobowiązań. Obecność w portfolio zadłużenia alimentów, grzywien czy rent odszkodowawczych oznacza, że po przejściu przez kilkuletni proces upadłościowy, dłużnik nadal będzie zobligowany do ich spłaty na rzecz wierzycieli uprawnionych.